

AKADEMİSYENLERİN YAZILIM KORSANLIĞINA İLİŞKİN TUTUMLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Üstün ÖZEN^(*)

Özet: Bilgisayar ve bilgi teknolojisindeki gelişmelerle birlikte bütün dünyada etiğe uygun olmayan davranışlarda bir artış gözlenmeye başladı. Bu davranışların en önemlilerinden biri yazılım korsanlığıdır. Bu çalışma, akademik çevrede korsan yazılım kullanımı ve akademisyenlerin korsan yazılımlar konusundaki tutumları ile ilgili ampirik sonuçları ortaya koymaktadır. Korsan yazılımların hangi işler için kullanıldığı, hangi tür yazılımların daha çok korsan olarak kullanıldığı, yazılımların korsan olarak kullanımının nedenleri araştırılmıştır. Bulgular, akademisyenler arasında korsan yazılım kullanım oranının oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan analizler sonucu, cinsiyet, bilgisayar deneyimi, evde bilgisayar bulunması, yazılıma duyulan şiddetli ihtiyaç, korsan yazılım kullanımını bir tür hırsızlık olarak algılama anlayışı ve yazılımları paylaşma olgusunun korsan yazılım kullanımını etkilediği tespit edilmiştir.

Abstract: Along with developments in the computer and information technology, unethical acts have started growing throughout the world. Software piracy is one of the most important unethical acts. This study presents empirical results on pirated software use in academic environment and academicians' attitudes on software piracy. The study also investigates tasks carried out using pirated software, types of pirated software, and reasons for using pirated software. Findings show that high proportion of academicians uses pirated software. Statistical tests indicate that software piracy is significantly correlated to academicians' gender, computer experience, computer ownership at home, authentic need for software, attitude of software share, and perceiving software piracy as theft.

Keywords: Software piracy, computer ethics, pirated software.

I. Giriş

Bilgi çağıyla birlikte, bilgi adlı fiziksel varlığı olmayan, ancak bazen değeri ölçülemeyecek kadar yüksek olan entelektüel bir varlık önem kazanmaya başlamıştır. Bu durum, fiziksel varlıklar gibi entelektüel mülkiyetin de korunması gereğini ortaya çıkarmıştır. Kişisel bilgisayarların ev ve işyerlerinde yaygın kullanımına paralel olarak kişisel bilgisayarlar için geliştirilen yazılımların sayısı ve çeşidinde de bir patlama yaşanmıştır. Bununla birlikte, bilgisayar kullanıcılarının bir kısmı çeşitli nedenlerle bu yazılımları parayla satın almak yerine korsan olarak kullanma yolunu seçmektedir. Yazılım fiyatları bunda etkili olan bir faktördür. Çünkü bir bilgisayarda kullanılması gereken yazılımların fiyatı çoğu kez bilgisayarın fiyatının kat kat üstünde olabilmektedir. Ancak, yazılımların korsan olarak kullanılmasında fiyatın tek etken olduğu söylenemez.

^(*) Yrd.Doç.Dr. Atatürk Üniv. İİBF İşleme Bölümü Öğretim Üyesi

İnternet yazılımların paylaşılması için uygun bir ortam doğurmuştur. İnternet'te bazı özel programlar vasıtasıyla kullanıcılar yazılımları, filmleri, müzikleri serbestçe birbirleriyle paylaşabilmektedirler. Bunun yanı sıra, yazılım şirketlerinin yazılımlardan yeterince para kazandıkları düşüncesi yazılım korsanlığında psikolojik bir faktör olarak yerini almaktadır.

Global olarak bakıldığında, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yazılım korsanlığı oranının yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Yine ülkeler arasındaki kültürel farklılıkların yazılım korsanlığını etkilediği bilinmektedir. Kolektivist bir anlayışın hakim olduğu kültürlerde yazılım korsanlığının daha yoğun olduğu görülmektedir (Husted, 2000:197-211). Bir kısım ülkelerde entelektüel varlıkları korumak için yasal düzenlemelerin olmaması ya da etkin bir şekilde uygulanmaması da korsan yazılım kullanımını artırmaktadır.

Yazılım satıcıları, 2000 yılı içerisinde tüm dünyada yazılım korsanlığı nedeniyle 11.75 milyar doların üzerinde bir kayıp oluştuğunu bildirmektedir (BSA Raporu, 2001). Yazılım üreticileri uğradıkları büyük kayıpları azaltmak için değişik korunma teknikleri denemişlerdir. Ne var ki bütün bu teknikler korsan yazılım kullanımını engellemek için yeterli olamamıştır.

II. Literatür Özeti

Yazılım korsanlığı konusunda dünyanın değişik yerlerinde çok sayıda çalışma yapılmıştır. Hemen hemen her sektörde olduğu gibi akademik eğitim kurumlarında da kopya yazılımların kullanıldığı bir gerçektir. Değişik ülkelerde yapılan çeşitli araştırmalar üniversite öğrencilerinin kopya yazılımlar kullandığını ortaya koymuştur (Oz, 1990:24-26; Im ve Epps, 1992:193-204; Kowalski ve Kowalski, 1990:206-212; Wong ve diğerleri, 1990:114-122; Sims ve diğerleri, 1996:839-849; Rahim ve diğerleri, 1999:301-321). Ancak kopya yazılım kullanımı yalnızca öğrencilerle sınırlı değildir. İş dünyasında (Shim ve Taylor, 1989:30-33; Peace, 1997:94-99; Phukan ve Dhillon, 2000:239-243) ve akademik çevrede de korsan yazılım kullanıldığını ortaya koyan bazı araştırmalar yapılmıştır (Taylor ve Shim, 1993:419-433; Wickham ve diğerleri, 1992:47-52; Rahim ve diğerleri, 2000:14-26).

Akademik çevre, daha az gözetim, bireysel davranışları kontrol eden örgütsel kuralların ve yaptırımların azlığı ve profesyonelliğe daha büyük önem verme şeklinde karakterize edilir (Mintzberg, 1979). Gözetim eksikliği, akademisyenlerin ofislerindeki faaliyetlerin gözden uzak olması sonucunu doğurmuştur. Bu nedenle akademisyenlerin korsan yazılım kullanması için uygun bir ortam mevcuttur. Bununla birlikte, akademisyenlerin hangi oranda ve neden korsan yazılım kullandıkları tam olarak ortaya konulamamıştır. Shim ve Taylor (1989:30-33) bu soruya yanıt aramış, ancak yaptıkları çalışma yalnızca İşletme Fakültesi öğretim elemanları ile sınırlı kalmıştır. Bu eksikliği bertaraf etmek için Wickham ve arkadaşları (1992:47-52) değişik alanlardan öğretim üyeleri üzerinde bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmalar A.B.D.'de yapılan çalışmalardır. Dolayısıyla elde edilen bulgular, kültürel farklılıklar

nedeniyle dünyanın diğer kısımlarında farklılık arz edebilir. Özellikle Uzak Doğu ve çoğu Asya ülkelerinde kopya yazılım kullanımının yaygın olduğu bilinmektedir. Hatta bazı Asya ülkelerinde kopya yazılım kullanma oranı %90'ları aşmaktadır (BSA Raporu, 2001). Bu amaçla Rahim ve arkadaşlarının (2000:14-26) Brunei için, Wong'un (1990:114-122) Hong Kong için yaptığı çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu ülkelerde akademisyenler ve öğrencilerin korsan yazılım kullanımına müsamaha gösterildiğine inanılmaktadır. Ancak sistematik anlamda böyle bir şüpheyi doğrulayacak delil yoktur. Bu çalışmayla, Asya ve Avrupa arasında bir köprü durumunda olan Türkiye'de akademisyenlerin korsan yazılım konusundaki tutumları belirlenerek bu anlamda literatüre bir katkı sağlanmış olacaktır.

Çalışmanın akademisyenler üzerinde yapılmasının nedeni, eğitim-öğretim görevi icra etmeleri nedeniyle öğrencilerin ahlaki davranışları üzerinde etkili olabilecekleri düşüncesidir. Çünkü akademisyenlerin korsan yazılım kullanmanın yanı sıra, benzer davranışı sergilemeleri hususunda öğrencileri de teşvik ettikleri konusunda deliller vardır (Solomon ve O'Brien, 1990:40-46). Bu nedenle akademisyenlerin korsan yazılım kullanmama hususunda ikna edilmeleri durumunda öğrencilerin eğitilmeleri daha kolay olacaktır.

III. Yazılım Korsanlığı Nedir?

Yazılım korsanlığı telif haklarıyla korunmuş yazılımların illegal olarak çoğaltılıp kullanılmasıdır. Yazılım korsanlığının üç değişik türü vardır (Clifford ve İm, 1997:265-271):

1. Ticari amaçlı yazılım korsanlığı (commercial piracy): Ticari amaçlı yazılım korsanlığı, yazılımların kâr amacıyla çoğaltılıp satılmasıdır.

2. Kurumsal yazılım korsanlığı (corporate piracy): Kurumsal yazılım korsanlığı genel olarak yazılımlardan direkt olarak finansal kazanç elde etmeyi amaçlamaz. Örneğin yalnızca bir bilgisayarda çalıştırılma izni olan bir yazılımın diğer bilgisayarlara veya çok sayıda kullanıcının erişebildiği bir sunucuya kopyalanması bu tür bir yazılım korsanlığıdır.

3. Yazılım hırsızlığı (softlifting): Yazılım hırsızlığı bir dükkandan mal çalmak gibidir. Bir arkadaşın satın aldığı bir yazılımın kopyalanması veya işyerindeki bir yazılımın evdeki bilgisayara kopyalanması yazılım hırsızlığıdır.

Bazı yazarlar, sağladığı gizli yararlar nedeniyle yazılım korsanlığını desteklerken, bazıları da ortaya çıkabilecek problemleri göz önünde bulundurarak karşı çıkmaktadır. Kişisel bilgisayar kullanıcılarının bir kısmı da yazılım kopyalamanın toplum için faydalı olduğu düşüncesindedir (Wong ve diğerleri, 1990:114-122). Onlara göre yazılım kopyalanmasıyla, yazılımları satın almaya gücü yetmeyen kullanıcıların teknolojiye erişiminin sağlanacak, bunun sonucunda da toplum daha rekabetçi bir hale gelecektir. Moshe ve Vijay (1995:29-37) yazılım korsanlığını destekleyen iddialarını, aslında yazılım kopyalamanın, yazılımın piyasadaki yasal yayılmasıyla paralel bir yayılma olduğu, yani yasal olmayan yayılmanın, yasal yayılmayı da etkilediği ve

yazılım firmalarının bu şekilde kullanıcı tabanını genişlettikleri üzerine kurmaktadırlar. Bu nedenle yazılım firmaları belli bir süre yazılımların kopyalanmasını engellemek için bir şey yapmamışlardır. Bu suretle, yazılımların korsan kullanımı yaygınlaşmış, bir kısım kullanıcılar da yazılımları bedelini ödeyerek elde etmişlerdir. Hatta yazılımların shareware (belli bir süre ücretsiz kullanımına izin verilmesi) kopyalarının bedava dağıtılması ve kopyalanmasına izin verilmesi bu düşünceyle yapılmaktadır. Bir eğitim yazılımı firması başkanı, kendi ürünlerinin korsan kopyalarını yapan kullanıcıların bir kısmının zamanla sağladığı faydayı görerek yazılımları satın alacağına inandığını ifade etmiştir (Karon, 1986:62).

Korsan yazılım kullanımının yazılım firmaları ve kullanıcılar açısından fayda olarak nitelenebilecek bu avantajlarının yanı sıra bir çok problem de ortaya çıkmaktadır. Öncelikle, bir emeğin sonucu olarak ortaya çıkan bir ürünü izinsiz kullanmanın ahlaki bir davranış olmayacağı açıktır. Başkasının malını bedelini ödmeden almak hırsızlıktır. Fiziksel varlığı olmamakla birlikte, yazılımlar da entelektüel bir üründür ve izinsiz kullanımı hırsızlıktır (Kowalski ve Kowalski, 1991:206-212). Korsan yazılım kullanımının ortaya çıkardığı ikinci problem, virüslerin yayılmasına neden olmasıdır. Bilindiği gibi yazılım kopyalama, virüs yayılmasına öncülük eden en önemli yollardan biridir (Sims ve diğerleri, 1996:839-849). Üçüncüsü, korsan yazılımların yaygınlaşması, yasal kullanıcıların yazılımlara daha fazla ödemesine yol açar. Çünkü yazılım üreticileri araştırma geliştirme masraflarını karşılamak (Rahim ve diğerleri, 1996:22-31) ve yasal korunma için çaba sarf etmek (Oz, 1998:24-26) zorundadırlar. Dördüncüsü, yazılım üreticileri korsan yazılım kullanımının ciddi bir problem teşkil ettiği bölgelerde iş yapma konusunda isteksiz davranabilirler. Bu da ileri teknolojilerin hızını yavaşlatır ve o bölge daha az rekabetçi bir duruma gelir (Wong ve diğerleri, 1990:114-122). Beşincisi, yazılım korsanlığı, yazılım üreticilerini yaratıcılıktan uzaklaştırır ve bir yazılım endüstrisi gelişimine zarar verir (Ho, 1996). Son olarak, yazılım korsanlığı, kanunların uygulanması ve yaptırımlara ilişkin maliyetlerin artmasına yol açar (Wong ve diğerleri, 1990:114-122).

IV. Araştırma Metodolojisi

A. Araştırmanın Amaçları

- Akademisyenler arasında korsan yazılım kullanım düzeyinin belirlenmesi,
- Hangi tür yazılımların daha çok korsan olarak kullanıldığının belirlenmesi,
- Akademisyenlerin korsan yazılım kullanma nedenlerinin ortaya konulması,
- Korsan yazılımların ne tür işler için kullanıldığının belirlenmesi,
- Demografik özelliklerin korsan yazılım kullanımında etkili olup olmadığının araştırılması,

- Akademisyenlerin bilgisayar deneyimi ile korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişki olup olmadığının ortaya konulması,
- Akademisyenlerin ünvanları ile korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi,
- Korsan yazılım kullanımı ve yazılım paylaşımı destekleme arasındaki ilişkinin belirlenmesi,
- Yazılıma duyulan şiddetli ihtiyaç ile korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya konulması,
- Korsan yazılım kullanımı ile korsan yazılım kullanımının hırsızlık olarak algılanıp algılanmaması arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi.
- Akademisyenlerin korsan yazılım kullanımı konusundaki tutum ve anlayışlarının ortaya konulmasıdır.

B. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada orijinal olarak Rahim ve arkadaşları (2000:14-26) tarafından geliştirilen anketten yararlanılmıştır. Anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özellikleri, ikinci bölümde kopya yazılım kullanılıp kullanılmadığı, kullanılıyorsa hangi tür yazılımların kullanıldığı sorgulanmıştır. Bu bölümde ayrıca Likert ölçeğine göre hazırlanmış, yazılımların hangi nedenlerle korsan olarak kullanıldığını sorgulamak üzere verilen ifadelerle katılma dereceleri ölçülmüştür. Üçüncü bölümde ise katılımcıların, Likert ölçeğiyle hazırlanmış korsan yazılım kullanımına ilişkin ifadelerle katılma dereceleri ölçülmüştür. Yapılan analizlerde kopya yazılım kullanımı bağımlı değişken; cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, bilgisayar deneyimi, evde veya işyerinde bilgisayar olması, kurum türü, akademik unvan, yazılım paylaşımına verilen destek, yazılıma duyulan şiddetli ihtiyaç ve korsan yazılım kullanımının hırsızlık olarak görülüp görülmediği ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir.

C. Ana Kütle Ve Örneğin Seçimi

Araştırmanın yapıldığı üniversite, uzun bir geçmişi olan, çok sayıda fakülte, yüksekokul, enstitü, araştırma merkezi, otuz binden fazla lisans ve lisansüstü öğrencisi ve iki binden fazla akademik personeli ile Türkiye'nin en büyük üniversitelerinden biridir.

Araştırma 13 fakülte ve bir yüksek okulda gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan formlar görev yaptıkları kurumlar ve ünvanlar göz önüne alınarak üniversitede görev yapan 540 akademisyene gönderilmiştir. Bunlardan 410 tanesi geri dönmüş ve 349 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Bu %75.9'lık bir geri dönüş oranını ve %13.7'lik bir örnek hacmini ifade eder.

V. Katılımcı Profili

Araştırmaya katılan 349 akademisyenle ilgili bilgiler Tablo-1 de özetlenmiştir. Katılımcıların %81.1'i erkek, %18.9'u kadındır. Oranlar

üniversitede görev yapan erkek ve kadın akademisyenlerin sayısı ile doğru orantılıdır.

Katılımcıların %39.2'si 30 yaşın altındaki grup, %45.6'sı 30-45 yaş arası grup, %15.2'sini de 45 yaş üstü grup oluşturmaktadır. Akademik ünvanlara göre dağılıma bakıldığında katılımcıların %70.5'ini Yrd.Doç.Dr. ve Arş.Gör.'lerin oluşturduğu görülmektedir.

Aylık ortalama geliri 500 dolardan az olan katılımcıların oranı %46.1, 500-1000 dolar arasında olanların %49.6 ve 1000 doların üstünde olanların oranı da sadece %4.3'tür.

Akademisyenlerin yaklaşık yarısının ya evinde ya da işyerinde bilgisayar bulunduğunu, %20'sinin de hem evinde hem de işyerinde bilgisayarının olduğu görülmektedir. Akademisyenlerin bilgisayar deneyimi ortalama 3.28 yıldır. 3 yıldan az bilgisayar deneyimi olan kullanıcıların oranı %33.2, 3-5 yıl arası %22.3, 5 yıldan fazla deneyimi olanların oranı ise %44.4'tür. Katılımcıların %33.2'si sosyal bilimler, %32.4'ü fen bilimleri, %25.8'i sağlık bilimleri ve %8.6'sı eğitim bilimlerinde görev yapmaktadır. Bu dağılım belirlenirken Fen-Edebiyat fakültesinin fen bölümlerindeki akademisyenler Fen bilimleri, edebiyat bölümlerindeki akademisyenler de sosyal bilimler kategorisinde değerlendirilmiştir. Ayrıca Meslek Yüksek Okulunun teknik dallarındaki akademisyenler fen bilimleri, diğerleri ise sosyal bilimler kategorisinde değerlendirilmiştir.

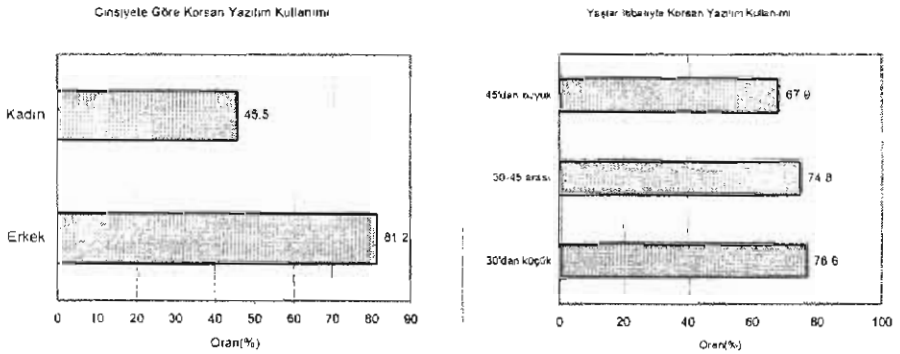
Tablo 1: Akademisyenlerin Profili

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Erkek	283	81.1
Kadın	66	18.9
Yaş		
30'dan az	137	39.2
30-45 arası	159	45.6
45'den fazla	53	15.2
Akademik Ünvanlar		
Prof.Dr.	36	10.3
Doç.Dr.	35	10.0
Yrd.Doç.Dr.	126	36.1
Arş.Gör.	120	34.4
Uzman/Öğr.Gör.	32	9.2
Gelir Durumu		
\$500'dan az	161	46.1
\$500-\$1000 arası	173	49.6
\$1000'dan fazla	15	4.3
İş Yerinde Bilgisayar Var mı?		
Evet	179	51.3
Hayır	170	48.7
Evde Bilgisayar Var mı?		
Evet	174	49.9
Hayır	175	50.1
Bilgisayar Kullanma Süresi		
1 Yıldan Az	38	10.9
1-3 Yıl	78	22.35
3-5 Yıl	78	22.35
5-7 Yıl	58	16.6
7 Yıldan Fazla	97	27.8
Kurum Türü		
Sosyal Bilimler	116	33.2
Fen Bilimleri	113	32.4
Sağlık Bilimleri	90	25.8
Eğitim Bilimleri	30	8.6

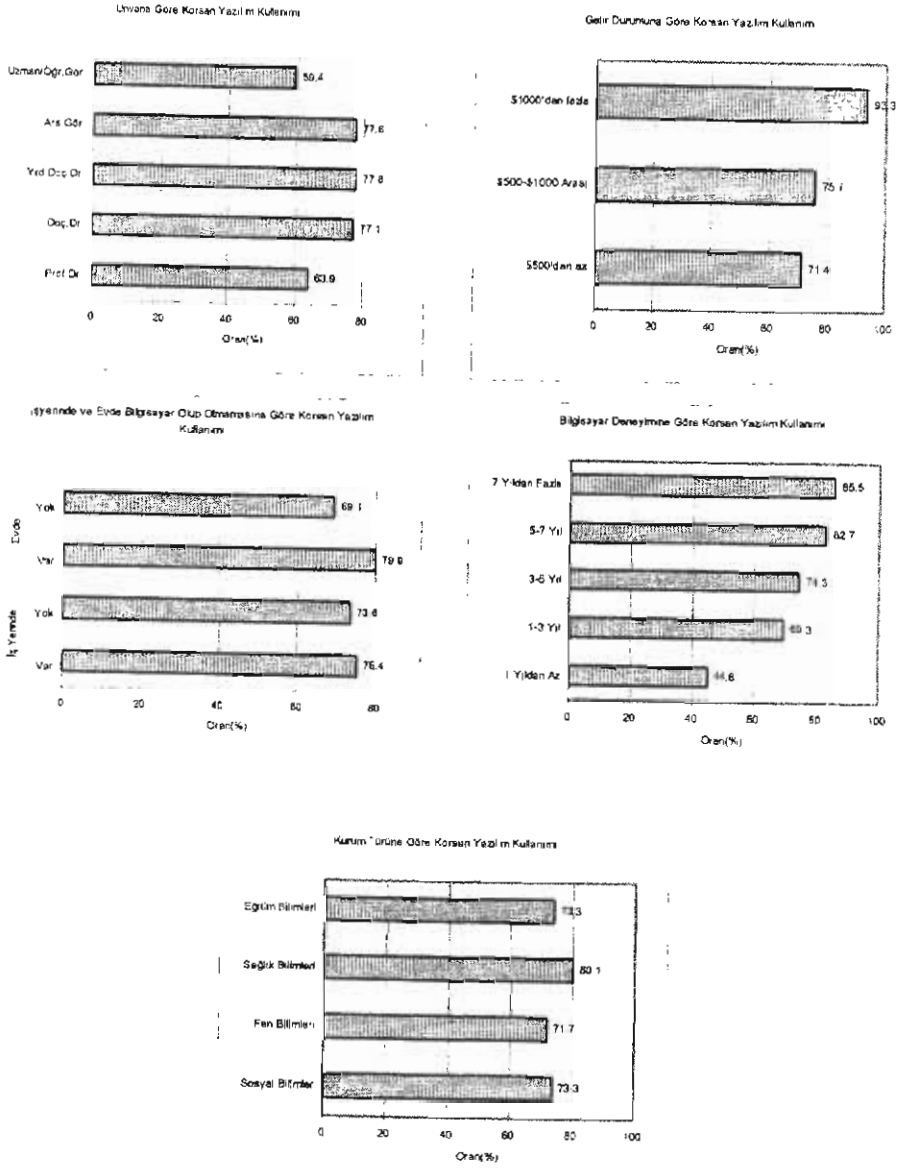
VI. Bulgular

A. Korsan Yazılım Kullanım Düzeyi

Araştırmaya katılan akademisyenlerin %74.5'i bir dereceye kadar korsan yazılım kullandıklarını, %25.5'i ise hiç korsan yazılım kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Korsan yazılım kullanımında erkeklerle kadınlar arasında büyük bir fark olduğu görülmektedir. Erkek akademisyenlerin %81.3'ü, kadın akademisyenlerin ise %45.5'i korsan yazılım kullandıklarını belirtmişlerdir. 30 yaş altı grupta korsan yazılım kullanım oranı %76.6, 30-45 yaş arası grupta %74.8, 45 yaş üstü grupta ise %67.9 olarak ortaya çıkmıştır. Dikkati çeken nokta ileri yaşlarda korsan yazılım kullanım oranının nispeten düşmesidir. Ünvanı Prof.Dr. ve Öğr.Gör.-Uzm.-Okt. olan akademisyenlerde korsan yazılım kullanımı daha düşüktür. Doç.Dr., Yrd.Doç.Dr. ve Arş.Gör.'lerde bu oranlar birbirine yakın ve nispeten daha yüksektir. İlginç olan bir durum gelir seviyesi yükseldikçe korsan yazılım kullanım oranının artmasıdır. En düşük gelir grubunda korsan yazılım kullanım oranı %71.4, en yüksek gelir grubunda ise %93.3'tür. İşyerinde bilgisayarı olanlarda korsan yazılım kullanım oranı %75.4, evinde bilgisayarı olanlarda ise %79.9'dur. Bir diğer önemli sonuç da, bilgisayar deneyimi arttıkça korsan yazılım kullanım oranının da belirgin bir şekilde artmasıdır. Bir yıldan az bilgisayar deneyimi olan akademisyenlerde korsan yazılım kullanım oranı %44.7 iken 7 yıldan fazla deneyimi olanlarda bu oran %85.9'u bulmaktadır. Kurum türü itibarıyla en yüksek(%80) sağlık bilimlerinde, en düşük (%71.7) fen bilimlerinde görev yapan akademisyenler arasında korsan yazılım kullanılmaktadır.

Şekil 1. Akademisyenlerin Profiline Göre Korsan Yazılım Kullanımı

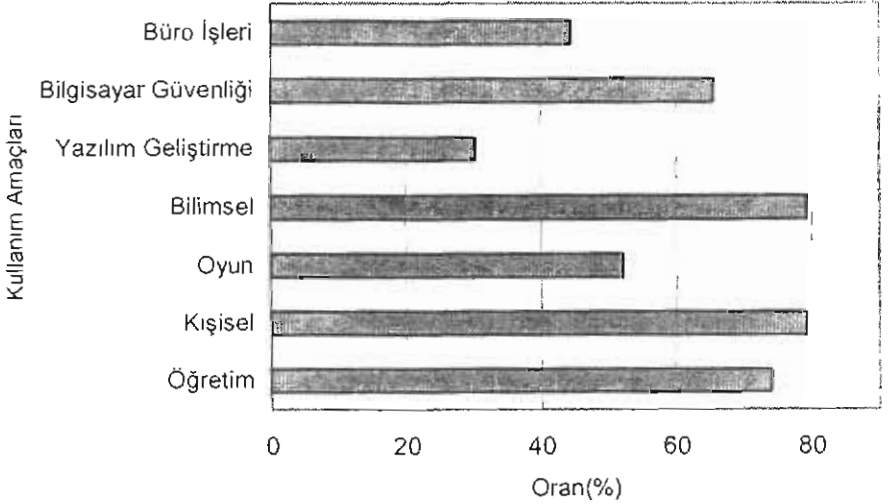
Şekil 1. Akademisyenlerin Profiline Göre Korsan Yazılım Kullanımı (devam)

B. Korsan Yazılımların Kullanım Amaçları

Korsan yazılımlar en yüksek oranda kişisel (%79.2) ve bilimsel (%79.2) amaçlı olarak kullanılmaktadır. Sırasıyla akademisyenlerin %74.1'i korsan yazılımları öğretim amaçlı, %65.6'sı bilgisayar güvenliği için, %52.1'i oyun için, %44.4'ü büro işleri, %30.1'i ise yazılım geliştirmek için kullanmaktadır. Oranlara bakıldığında daha çok bilimsel, kişisel, öğretim ve güvenlik amaçlı olarak korsan yazılım kullanıldığı görülür. Korsan yazılımların en az yazılım geliştirme amacıyla kullanılmasının nedeni, yazılım geliştirmenin biraz daha özel uzmanlık ve ilgi gerektiren bir alan olmasıdır.

Tablo 2. *Korsan Yazılım Kullanım Amaçları*

Kullanım Amacı	Sayı	Yüzde
Öğretim	192	74.1
Kişisel	205	79.2
Oyun	135	52.1
Bilimsel	205	79.2
Yazılım Geliştirme	78	30.1
Bilgisayar Güvenliği	170	65.6
Büro İşleri	115	44.4

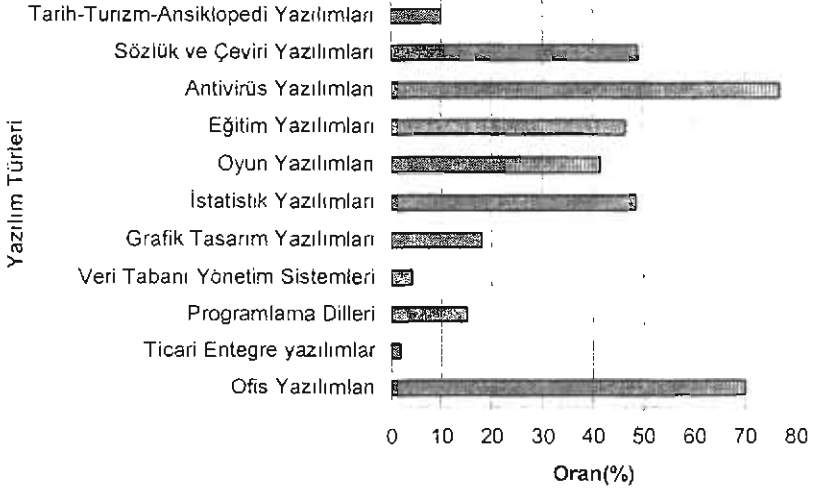
Şekil 2. *Korsan Yazılım Kullanım Amaçları*

C. Kullanılan Korsan Yazılım Türleri

En çok hangi tür yazılımların korsan olarak kullanıldığını belirlemek üzere katılımcılara 11 kategori halinde hazırlanmış seçenekler sunulmuş ve en çok kullandıkları 5 kategoriye işaretlemeleri istenmiştir. Yazılım kategorileri ve kullanım oranları Tablo-3'de verilmiştir. En fazla kullanılan korsan yazılım türü antivirüs yazılımlardır. Korsan yazılım kullanan akademisyenlerin yaklaşık dörtte üçü antivirüs yazılımlarını korsan olarak kullanmaktadırlar. En yaygın kullanılan bir diğer yazılım türü %70'lik oran ile ofis yazılımlarıdır. Korsan yazılım kullananların yaklaşık yarısı, istatistik, sözlük ve çeviri ve eğitim yazılımlarını, yarıya yakını ise oyun yazılımlarını korsan olarak kullanmaktadırlar. En az korsan olarak kullanılan yazılım türleri ise sırasıyla, ticari entegre yazılımlar (%1.9), veri tabanı yönetim sistemleri (%4.2), tarih-turizm-ansiklopedi yazılımları (%10.0), programlama dilleri (%15) ve grafik tasarım (%18.1) yazılımlardır. Dikkat edilirse genel amaçlı yazılımlarda korsan kullanım oranı artarken, özel amaçlı yazılımlarda bu oran oldukça düşük gerçekleşmektedir.

Tablo 3. Kullanılan Korsan Yazılım Türleri

Yazılım Türleri	Sayı	Yüzde
Antivirüs Yazılımları	200	76.9
Ofis Yazılımları	182	70.0
Sözlük ve Çeviri Yazılımları	127	48.9
İstatistik Yazılımları	126	48.5
Eğitim Yazılımları	121	46.5
Oyun Yazılımları	108	41.5
Veri Tabanı Yönetim Sistemleri	11	4.2
Grafik Tasarım Yazılımları	47	18.1
Programlama Dilleri	39	15.0
Tarih-Turizm-Ansikl. Yazılımları	26	10.0
Ticari Entegre yazılımlar	5	1.9

Şekil 3. Kullanılan Korsan yazılım Türleri

D. Korsan Yazılım Kullanımının Nedenleri

Kullanıcıları korsan yazılım kullanmaya iten sebepleri tespit etmek son derece önemlidir. Araştırma, korsan yazılım kullanma nedenleri konusunda çok ilginç sonuçlar ortaya koymaktadır. Tablo-4'te korsan yazılım kullanım nedenleri ve kullanıcıların bunlara katılma oranları verilmiştir. Araştırma yüksek yazılım fiyatlarının yazılımları korsan olarak kullanmada en büyük etken olduğunu göstermiştir. Bazı yazılımların binlerce dolarlık maliyetleri olduğu dikkate alınırsa akademisyenlerin bugünkü gelir düzeyleriyle ihtiyaç duydukları her yazılımı satın almaları hemen hemen imkansızdır. Korsan yazılım kullananların %85'inin yüksek fiyatları nedeniyle orijinal yazılım kullanmadıkları sonucu bu fikri desteklemektedir.

İkinci büyük etken ise kurumların orijinal yazılımları satın almaması nedeniyle korsan olarak kullanılmasıdır. Korsan yazılım kullananların %71.2'si kurumların orijinal yazılımları satın alması gerektiğini ortaya koymuştur. Gerçekten de bilimsel kurumlar olan üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin araştırmalarında kullanmak üzere ihtiyaç duydukları bütün yazılımları kendi paralarıyla satın almaları son derece zordur. Bu nedenle kurumların ihtiyaç duyulan yazılımlar için toplu olarak lisans edinmeleri korsan yazılım kullanım oranını büyük ölçüde düşürecektir. Bir kısım yazılım firmaları kurumsal lisansları özellikle akademik kurumlar için çok daha uygun fiyatlarla satmaktadırlar.

Türkiye'de kanuni yaptırımların olmadığını düşünerek korsan yazılım kullandıklarını belirtenlerin oranı %49.1'dir. Gerçekte Türkiye'de bilişim

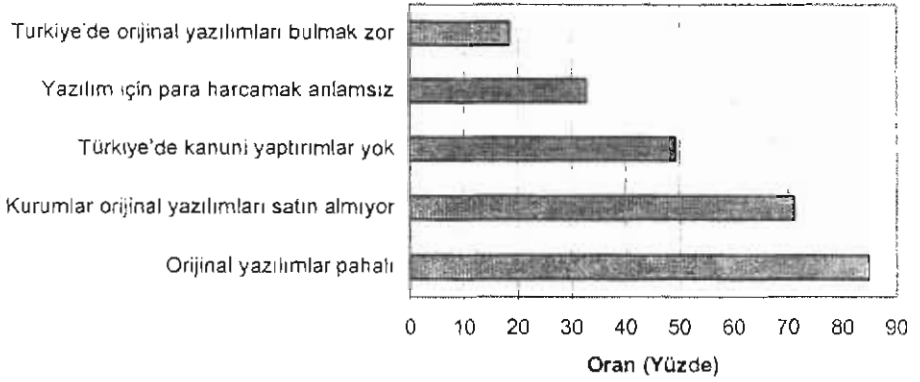
suçlarıyla ilgili düzenlemeler mevcuttur. Ancak bilgisayar kullanıcılarının üçte ikisinin bunun farkında olmadığı görülmektedir. Bu nedenle yaptırımların ve doğuracağı sonuçların kitle iletişim araçları ve broşür, sempozyum vb. gibi diğer etkili yöntemlerle kullanıcılara anlatılması gerekmektedir.

Korsan yazılım kullananların %32.7'si yazılım için para harcamanın anlamsız olduğu düşüncesiyle yazılımları korsan olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Yalnızca %50'lik kısım yazılıma para harcamanın anlamlı olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç üzerinde dikkatle durulması gereken bir sonuçtur. Bu ürünlere yapılan masrafların, zamanın ve emeğin bu şekilde hiçe sayılması tabii ki hoş olmayan bir durumdur. Ancak bu anlayışın kısa vadede ve kolaylıkla değiştirilmesi mümkün değildir. Orta öğretim ve özellikle üniversitelerde bilgisayar etiği konusunda dersler konulması bu konuda etkili olabilir. Bu eğitim yalnızca korsan yazılım kullanımını değil bilişim suçlarını da büyük ölçüde düşürebilir. Orijinal yazılıma para harcamanın anlamlı olduğu Türkiye'nin ileride geliştirip satacağı yazılım miktarı ve geliri arttığı, yani ülkenin ekonomisine katkıda bulunduğu taktirde daha iyi anlaşılabilir.

Korsan yazılım kullananların az bir kısmı (%18.5) orijinal yazılımları elde etmeleri zor olduğu için bu yola gittiklerini ifade etmişlerdir. Bir kısım özel amaçlı yazılımların Türkiye'de satılmadığı doğrudur. Ancak globalleşen dünyada bu yazılımların elektronik olarak sipariş edilmesi son derece kolaydır. Yani bu da yazılımları korsan olarak kullanmak için geçerli bir neden olarak gözükmemektedir.

Tablo 4. Korsan Yazılım Kullanma Nedenleri

Korsan Yazılım Kullanma Nedeni	Katılan		Emin Değil		Katılmayan	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Orijinal yazılımlar pahalı olduğu için	221	85.0	12	4.6	27	10.4
Kurum orijinal yazılımları satın almadığı için	185	71.2	31	11.9	44	16.9
Türkiye'de kanuni yaptırımlar olmadığı için	128	49.2	49	18.9	83	31.9
Yazılım için para harcamak anlamsız olduğu için	85	32.7	46	17.7	129	49.6
Türkiye'de orijinal yazılımları bulmak zor olduğu için	48	18.5	60	23.1	152	58.4

Şekil 4: Korsan Yazılım Kullanma Nedenleri

E. Akademisyenlerin Korsan Yazılımlar Konusundaki Anlayışları

Araştırmada akademisyenlerin korsan yazılım kullanımı konusundaki anlayışlarını belirlemek üzere çeşitli ifadeler verilerek bu ifadelere katılma derecelerini belirlemeleri istenmiştir.

Korsan yazılım kullanmanın bir sakıncası yoktur. Hiç korsan yazılım kullanmayanların %70.8'i, kullananların ise %59.6'sı korsan yazılım kullanmanın sakıncası olmadığı fikrine katılmaktadır. Yani korsan yazılım kullanmamakla bu fikre katılmamanın doğru orantılı olduğu görülmektedir. Ancak hem hiç korsan yazılım kullanmayanların hem de kullananların yaklaşık beşte birinin bu konuda bir fikrinin olmaması dikkat çekicidir.

Yazılıma gerçekten ihtiyaç duyuluyorsa korsan olarak kullanılabilir. Hiç korsan yazılım kullanmayanların %55.1'i, korsan yazılım kullananların ise %30.4'ü bu fikre katılmamaktadır. Bu durum, korsan yazılım kullananların üçte ikisinin yazılımları gerçekten ihtiyaç duydukları için korsan olarak kullandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Yazılım şirketleri geliştirdikleri yazılımlardan zaten çok büyük paralar kazanıyor. Birkaç kopya onları zarara uğratmaz. Hiç korsan yazılım kullanmayanların yarısından biraz fazlası (%57.3), korsan yazılım kullananların da yarıya yakını (%46.2) bu fikre katılmadıklarını belirtmişlerdir. Hiç korsan yazılım kullanmayanların dörtte birinin bu konuda bir fikirlerinin olmadığı görülmektedir. Gerçekte bütün dünyada yazılımların korsan olarak kullanılması sonucu olarak yazılım firmalarının kaybının maddi değerinin 2000 yılı itibariyle 11.75 milyar dolar olduğu göz önünde bulundurulursa kazancın yanında kaybın da büyük olduğu anlaşılabilir.

Bedelini ödeyerek satın aldığım bir yazılımı başkaları kopyalayıp kullanmasında bir sakınca yoktur. Hiç korsan yazılım kullanmayanların kendi satın aldıkları yazılımları başkalarının kopyalaması konusuna çok da sıcak

bakmadıkları görülmektedir (%60.7). Oysa bu oran korsan yazılım kullananlarda çok daha düşüktür (%39.2). Korsan yazılım kullananların yaptıkları işi kendi açılarından düşündüklerinde oldukça tolere edebildikleri söylenebilir. Ancak akademik çevrede ticari bir organizasyonda olduğu kadar katı bir rekabet anlayışı olmadığından, yazılım paylaşımının kullanıcılar arasında bir tür dayanışma amacı taşıdığı da söylenebilir.

Kendim bir yazılım geliştirmiş olsam başkalarının kopyalayıp kullanması benim için sorun teşkil etmez. Katılımcılardan korsan yazılım kullanmayanlar satın aldıkları yazılımları paylaşma konusunda gösterdikleri tavır, kendilerinin geliştireceği yazılımların paylaşılması konusunda da birebir gösterdiği görülmektedir (%60.7). Konu, kişisel emeğin sonucunun paylaşılması olunca korsan yazılım kullananlarda durum biraz değişmekte ve %53.5'i kendi geliştirecekleri yazılımları paylaşma konusunda isteksiz davranmaktadır. Aslında yazılım geliştirmenin zorluğu tam olarak ancak yazılım geliştirenler tarafından idrak edilebilir. Bu nedente yazılım geliştirmeden geliştirmiş gibi düşünerek yazılım paylaşma konusunda karar vermenin oldukça zor olacağı söylenebilir.

İhtiyaç duyduğum yazılımı satın almaya gücüm yetse bile yine de yazılıma para harcamam. Korsan yazılım kullananların neden olarak en çok ortaya koydukları yazılımların fiyatının yüksek olmasıdır. Bu fikre katılma dereceleri gerçekten yazılım fiyatlarının son derece önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Gerçekten de hiç korsan yazılım kullanmayanların %68.5'inin bu fikre katılmadıkları, %15.7'sinin ise emin olmadıkları; korsan yazılım kullananların da %57.3'ünün bu fikre katılmadıkları ve %23.1'inin emin olmadıkları görülmektedir.

Türkiye'de korsan yazılım kullanımına karşı yasalar çıkarılmalıdır. Bilgisayar kullanıcıları korsan yazılımları çeşitli nedenlerle kullanmaktadırlar. Ancak yanlış yapılan bir konuda yasal düzenlemeler yapılmasına olan desteklerinin belirlenmesi de önemlidir. Hiç korsan yazılım kullanmayan katılımcıların %62.9'u bu fikri desteklerken, %25'inin bir fikri olmadığı görülmektedir. Korsan yazılım kullananlarda bu fikre katılma oranı çok daha düşüktür (%45.8). Yani, korsan yazılım kullananların yarısından çoğu korsan yazılım kullanımına ilişkin yasalar çıkarılmasını desteklememektedir.

Korsan yazılım kullananlara yasal yaptırımlar uygulanmalıdır. Bu fikir, korsan yazılım kullanımına karşı yasalar çıkarılması fikrine paralel bir fikirdir. Ancak yasalar çıkarılmasını isteyenlerin oranı yaptırım uygulanmasını isteyenlerin oranından daha yüksektir. Bu durum, yasaların yaptırım uygulamak amacıyla değil caydırmak amacıyla kullanılmasının daha çok desteklendiği şeklinde yorumlanabilir. Korsan yazılım kullanmayanların ancak yarısı yasal yaptırımlar uygulanmasını desteklerken, korsan yazılım kullananların sadece üçte biri desteklemektedir. Korsan yazılım kullanmayanların yaklaşık dörtte biri, kullananların üçte biri bu konuda karar verememektedir.

Korsan yazılım kullanmak hiçbir zaman hırsızlık olarak düşünülemez. Yazılımlar da herhangi bir mal veya hizmet gibi emek, para ve zaman harcanarak ortaya çıkarlar. Ancak nedense insanlar herhangi bir malı sahibinden izinsiz olarak alıp kullanma konusunda gösterdikleri hassasiyeti yazılımlar konusunda tam olarak göstermemektedir. Yazılımlar sanki insanlığın ortak malıymış gibi algılanmaktadır. Araştırma yazılım korsanlığının akademisyenleri arasında hırsızlık olarak algılanıp algılanmadığı konusunda ilginç sonuçlar ortaya koymaktadır. Korsan yazılım kullanmayan akademisyenlerde bu fikre katılmama oranı %65.2, korsan yazılım kullananlarda ise %36.5'dir. Yani korsan yazılım kullananların büyük kısmı yaptıkları işi hırsızlık olarak görmemektedir. Ancak korsan yazılım kullanmayanların %24.7'si, kullananların ise %38.5'i bunun hırsızlık olarak düşünülüp düşünülmeyeceği konusunda kararsızdırlar.

Tablo 5: Ki-Kare Test İstatistikleri

Bağımsız Değişken	χ^2 değeri	P değeri	S.D.
Cinsiyet	36.14	0.000	1
Yaş	1.547	0.461	2
Kurum Türü	2.019	0.569	3
Akademik Ünvanlar	7.397	0.116	4
Aylık Gelir	3.736	0.154	2
İş yerinde bilgisayar	0.164	0.686	1
Evde bilgisayar	5.300	0.021	1
Bilgisayar deneyimi	27.195	0.000	4
Yazılıma duyulan şiddetli ihtiyaç	24.920	0.000	1
Satın alınan yazılımı paylaşma	12.243	0.000	1
Korsan yazılım kullanımını hırsızlık olarak görme	15.892	0.000	1

F. Korsan Yazılım Kullanımı ve Akademisyen Özelliklerinin İlişkisi

Cinsiyet: Yazılım korsanlığında cinsiyetin rolü ispatlanmış değildir. Bazı çalışmalar cinsiyetin yazılım korsanlığında önemli bir değişken olduğunu (Simpson ve diğerleri, 1994:431-438; Rahim ve diğerleri, 1999:2-13; Sims ve diğerleri, 1996:839-849) ortaya koyarken bazıları cinsiyetin etkili olmadığını (Taylor ve Shim, 1993:419-433; Wong ve Diğerleri, 1990:114-122; Rahim ve diğerleri, 2000:14-26) ifade etmiştir. Bilgisayar kullanımı erkeğe özgün bir faaliyet olarak görüldüğü için (Williams ve diğerleri, 1994:515-526) erkeklerin bilgisayar başında daha fazla zaman harcayacağı bunun da değişik türde yazılım kullanılması ihtiyacını doğuracağı böylece korsan yazılım kullanmayı teşvik edeceği farz edilmektedir.

Yapılan analizler cinsiyet ile korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani korsan yazılım kullanımının cinsiyetten bağımsız olmadığı söylenebilir. Çalışmamız Simpson ve Wong'un ve Sims ve arkadaşlarının elde ettiği sonuçlara paralel sonuçlar ortaya koymuştur.

Yaş: Korsan yazılım kullanma konusunda yaşın önemli bir faktör olacağı düşünülebilir. Bu nedenle, yaş ile korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişki olup olmadığı değişik çalışmalarda test edilmiş ancak farklı sonuçlar elde edilmiştir. Wickham ve arkadaşları (1992:47-52) genç akademisyenlerin korsan yazılımları daha çok kullandığını, Sims ve arkadaşları (1996:839-849) ise öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada yaş daha büyük olan öğrencilerin korsan yazılımları daha çok kullandıkları sonucuna varmışlardır. Oz (1990:24-26), Taylor ve Shim (1992:419-433) ve Rahim ve arkadaşları (2000:14-26) yaş ile korsan yazılım kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır.

Yaptığımız analizler, korsan yazılım kullanımının akademisyenlerin yaşı itibarıyla anlamlı bir farklılık göstermediği sonucunu vermektedir. Yani yaşın, korsan yazılım kullanımında önemli bir faktör olmadığı söylenebilir.

Gelir: Yüksek gelire sahip kişilerin orijinal yazılımları satın almaya gücü yeteceği için daha az korsan yazılım kullanacakları iddia edilebilir. Daha düşük gelirli akademisyenlerin ise temel ihtiyaçları karşılamaya öncelik vereceği için orijinal yazılıma para harcamanın bir lüks teşkil edeceği ve böylelikle korsan yazılım kullanmaya daha fazla meyilli olacağı düşünülmektedir.

Bu varsayımdan hareketle yapılan ki-kare analizleri korsan yazılım kullanımı ile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır. Yani gelir düzeyi arttıkça korsan yazılım kullanımının azalacağını söyleyemiyoruz. İlginç olan gelir düzeyinin yüksek olduğu gruplarda korsan yazılım kullanımının da yüksek olmasıdır. Ülkemizde akademisyenlerin gelir düzeyi aslında dünyanın bir çok gelişmiş ülkesindeki meslektaşlarına oranla oldukça düşüktür. Bu nedenle üç gruba ayırdığımız gelir düzeylerinin en yüksek grubu bile (\$1000'ın üstü) gelişmiş dünya ülkeleri standartlarına göre çok düşük kalmaktadır. Bu nedenle korsan yazılım kullanımında bu gruplar arasında çok belirgin bir farklılık olması zaten beklenemez.

Evde ve işyerinde bilgisayar olması: Kendisine ait kişisel bilgisayarı olan kişilerin bilgisayar başında çok daha fazla zaman harcayacakları düşünülebilir. Bilgisayarla artan meşguliyet değişik yazılımlara sahip olma isteğini artıracak, şayet her programı satın almaya gücü yetmezse korsan yazılım elde etme temayülü ortaya çıkabilecektir. Bu düşünceyi, Wong ve arkadaşlarının (1990:114-122) öğrenciler üzerinde yapmış oldukları bir araştırma desteklemektedir. Özellikle evdeki bilgisayarlarda kullanılan yazılımların takibinin zor olması, korsan yazılım kullanımı konusunu daha fazla teşvik etmektedir.

Çalışma, akademisyenlerin iş yerinde kendine ait bilgisayar olması ile korsan yazılım kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya

koymaktadır. Ancak evde bilgisayar olması ile korsan yazılım kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum, işyerinde faaliyetlerin bir dereceye kadar kontrol altında olması ve korsan yazılım kullanılması konusunda çekingen davranılması ancak evdeki faaliyetlerin ve bu bilgisayarlarda kullanılan yazılımların kontrolünün zor olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilgisayar deneyimi: Bilgisayar deneyimi sınırlı olan akademisyenler, büyük bir olasılıkla rutin işlerin dışına çıkmayacaklardır. Yani, deneyimlerinin az olması nedeniyle zorunlu işlerini yapmakta kullandıkları yazılımlar dışındaki yazılımlara ilgi göstermeyeceklerdir. Deneyim arttıkça bazı yazılımların nasıl kullanılacağına olan ilgi de artacaktır (Loch ve Conger, 1993:74-83). Bilgisayarla artan etkileşim, çok değişik türde yazılımlara sahip olma isteğini, dolayısıyla korsan yazılım kullanımını arttırabilecektir (Wong ve arkadaşları, 1990: 114-122).

Gerçekten de araştırma bilgisayar deneyimi ile korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişki olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Yani bilgisayar deneyimi arttıkça korsan yazılım kullanımını da artış gösterdiği söylenebilir.

Akademik ünvan: Mevcut literatürde, akademik ünvanla korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişki olup olmadığı konusunda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu konuda yapılmış iki temel çalışma bulunmaktadır. Wickham ve arkadaşlarının yaptıkları çalışma (1992:47-52), akademisyenler arasında en az korsan yazılım kullananların profesörler olduğunu göstermektedir. Rahim ve arkadaşlarının yaptığı diğer çalışma (2000:14-26) ise bunu desteklememektedir.

Çalışmamız Yardımcı Doçent, Araştırma Görevlisi ve Doçent ünvanlı akademisyenlerin oransal olarak daha fazla korsan yazılım kullandıklarını göstermektedir. Akademik kariyerde en çok bilimsel araştırma yapması beklenenler doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlileridir. Bilimsel araştırma yapan kişilerde yazılımlara olan ihtiyaç daha fazla olacağından, orijinal yazılımların satın alınamaması durumunda korsan olarak kullanılma yoluna gidilebilecektir. Bununla birlikte, ki-kare analizleri akademik ünvanlar ile korsan yazılım kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır.

Eğitim kurumunun türü: Bu çalışmaya dahil edilen 13 fakülte ve bir yüksek okul, verdikleri eğitim türüne bağlı olarak 4 temel gruba ayrılmış ve karşılaştırma bu gruplar için yapılmıştır. Bu gruplar, sosyal bilimler, fen bilimleri, sağlık bilimleri ve eğitim bilimleri olarak belirlenmiştir. Literatürde daha önce yapılan çalışmalarda böyle bir sınıflandırma bulunmamaktadır. Ancak, Rahim ve arkadaşlarının (2000:14-26) yaptığı çalışmada üniversite ve yüksek okul şeklinde bir sınıflandırma yapılmıştır.

Kurum türüne göre korsan yazılım kullanım oranları birbirine oldukça yakındır. Ki-kare analizleri de kurum türü ve korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır.

Yazılıma duyulan şiddetli ihtiyaç: Kullanıcılar, yazılıma şiddetli bir şekilde ihtiyaç duyuyor ve almaya güçleri yetmiyorsa, korsan yazılım kullanımı konusunda kendilerini haklı olarak görebilmektedirler. Ki-kare analizleri, korsan yazılım kullanımı ile yazılıma duyulan ihtiyaç arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Acından ölmek üzere olan bir insanın karnını doyurmak için yiyecek çalması normal bir davranış olarak görülebilir. Benzer şekilde, kullanıcıların ihtiyacın şiddetli olması durumunda yazılımları korsan olarak kullanma konusunda kendilerini haklı gördükleri söylenebilir.

Satın alınan yazılımı paylaşma: Paylaşma, kültürden kültüre değişiklik gösteren bir özelliktir. Bireysellik ve kolektiflik sosyal bilimlerde en çok kullanılan iki kültürel boyuttur (Triandis ve Bhawuk, 1997:13-52). Bireysellik ve kolektiflik yapısını Erez ve Earley (1993:95) şu şekilde tanımlar: "Kolektiflik-bireysellik, bir ferdin topluluklar, gruplar veya fertlerle olan ilişkisiyle ilgili paylaşılan inançlar ve değerleri, yani toplumda bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinin şeklini gösterir ve duygusal yakınlıklarını yansıtır." Triandis ve Bhawuk'a göre (1997:13-52), kolektivist toplumlarda ahlakilik; aile, arkadaşlar ve meslektaşlar gibi gruplar içerisinde iyi olmak, dayanışmanın iyi olması anlamına gelir. Bireyselci kültürlerde adalet, eşitliğe tercih edilir. Bununla birlikte, kolektivist kültürlerde adalet sadece grubun dışındakiler söz konusu olduğunda, eşitlik ise grup içindekiler söz konusu olduğunda tercih edilir (Triandis, 1994:103-172). Husted'in (2000:197-211) 29 ülke bazında yaptığı araştırma, kültürel boyutlardan bireysellik ve kolektivistliğin global olarak korsan yazılım kullanımı konusunda etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Yani kolektivist toplumlarda korsan yazılım kullanım oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Entelektüel mülkiyetin korunması batı kültürel değerlerinde çok daha fazla kökleşmiştir. Mülkiyet, kültürel değerlerin değişmesiyle son derece etkilenen akışkan bir kavramdır (Steidlmeier, 1993:157-164). Batının bakış açısı, sosyal harmoni ve işbirliği konusunda Asya'nın bakış açısıyla keskin bir şekilde farklılık gösterir (Swinyard ve arkadaşları, 1990:655-664; Donaldson, 1996:48-62). Doğu kültürleri daha kolektivist yapıya sahip olduğundan, kullanıcılar yalnızca korsan yazılımları değil, parayla satın aldıkları orijinal yazılımları bile diğerleriyle paylaşma konusunda rahat davranmaktadır. Ki-kare analizleri, akademisyenlerin satın aldıkları yazılımları paylaşma konusunda tavırları ile korsan yazılım kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Doğu kültürü ile batı kültürü arasında yer alan Türk insanının düşünce olarak daha bireyselci olduğu söylenebilir.

Korsan yazılım kullanımını hırsızlık olarak görme: Korsan yazılım kullanımının kültürel boyutlarından biri de yapılan işin yanlışlığıyla beraber bunun nasıl algılandığıdır. Şayet insanlar herhangi bir etik değeri göz önünde bulundurmadan korsan yazılım kullanıyorsa, bunu azaltmak zor olacaktır. Bunun hem bir tür hırsızlık olarak algılanması hem de hala yapılması arkasında başka nedenlerin olduğu fikrine güç kazandırmaktadır. Bu durumun yazılım

satıcıları ve yazılım satıcılarının oluşturduğu birlikler tarafından incelenmesinde yarar vardır. Gerçekte yapılan araştırmalar kültürün tüm boyutları ile korsan yazılım kullanımı arasında bir ilişki olduğunu ispat edememiştir.

Analizler korsan yazılım kullanımı ile yapılan işi hırsızlık olarak algılama arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani korsan yazılım kullananların korsan yazılım kullanımını bir hırsızlık olarak telakki etmedikleri görülmektedir.

VII. Sonuç ve Öneriler

Yazılım korsanlığı, mikrobilgisayar endüstrisindeki hızlı gelişme ile birlikte bu bilgisayarlarda kullanılan yazılımların hem sayı olarak artmasını hem de kabiliyet olarak gelişmesi sonucunu doğurmuştur. Ancak yazılımların korsan olarak kullanılması yazılım üreticileri, yazılımların üretildiği ekonomi ve etik açısından ciddi problemler oluşturmaktadır. Bu çalışma yüksek öğretim kurumlarında korsan yazılım kullanımı ve koran yazılımlar konusunda akademisyenlerin tutum ve davranışlarını ortaya koymayı amaçlamıştır.

Elde edilen bulgular mevcut literatürdekine uygun olarak akademik çevrede korsan yazılım kullanımının yaygın bir davranış olduğunu göstermektedir. Yazılımlar sırasıyla en çok bilimsel, öğretim, kişisel ve güvenlik amaçlı olarak kullanılmaktadır. Yazılım geliştirme, büro işleri ve oyun amacıyla korsan yazılım oranının daha düşük olduğu görülmektedir.

Bilgisayarlara ve bilgiye yapılan saldırıların artması nedeniyle güvenlik ihtiyacı da artmaktadır. Korunma ihtiyacı antivirüs yazılımlarını korsan kullanımında birinci sıraya çıkarmaktadır. Kelime işlem, elektronik hesap tablosu ve sunum amacıyla kullanılan ofis yazılımları korsan kullanımında ikinci sırayı alır. Bilim dilinin İngilizce olması ve kaynaklardan yararlanma isteği sözlük ve çeviri yazılımlarının, bir çok çalışmada istatistik teknikler kullanılmasının bir zorunluluk olması ise istatistik yazılımlarının yaygın bir şekilde korsan olarak kullanılması sonucunu doğurmaktadır. Genel amaçlı yazılımların özel amaçlı yazılımlara oranla çok daha yoğun bir şekilde korsan olarak kullanıldığı görülmektedir.

Yazılım fiyatlarının yüksek olduğu düşüncesi yazılımların korsan olarak kullanılmasında en büyük etken olarak ortaya çıkıyor. Özellikle gelir düzeyinin gelişmiş ülkelere oranla daha düşük olduğu ülkemizde bunun gerçekten göz ardı edilmemesi gereken bir etken olduğu inkar edilemez. Yazılım üreticilerinin fiyat belirlemede ülkelerin ekonomik durumlarını gözönünde bulundurmasında yarar vardır. Eğitim kurumlarının çok ihtiyaç duyulan orijinal yazılımları satın almaması korsan yazılım kullanımında ikinci büyük neden olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle üniversiteler için bazı yazılım üreticilerin akademik kullanım fiyatları vardır ve kişisel kullanıma oranla daha uygundur. Bu yazılımların çok kullanıcıli sürümleri satın alınarak çok sayıda kullanıcının yasal kullanması sağlanabilir. Kanuni yaptırımların olmadığı düşüncesi korsan yazılım kullanımında önemli bir nedendir. Yazılım korsanlığı ve bilgiye yönelik

diğer suçlar ve uygulanan yaptırımlar konusunda kullanıcıların bilgilendirilmesi son derece önemlidir. Bu amaçla kitle iletişim araçları etkin bir şekilde kullanılmalı, eğitim seminerleri düzenlenmeli ve bilgisayar etiği ile ilgili dersler ihdas edilmeli ya da bilgisayar dersleri içeriğine etik konusu da ilave edilmelidir. Yazılımlara para harcamaının anlamsız olduğu düşüncesi kültürel bir sorun olduğundan kısa vadede çözüm zordur. Ancak Türkiye'nin ihracatında yazılım ürünlerinin payının belirgin bir şekilde artması yazılıma para harcamaının anlamlı olduğu düşüncesini kazanmalarını sağlayabilecektir.

Araştırma, cinsiyet, bilgisayar deneyimi ve evde bilgisayar bulunması ile korsan yazılım kullanımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, yaş, kurum türü, akademik ünvan, gelir ve işyerinde bilgisayar bulunmasının korsan yazılım kullanımdan bağımsız olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Korsan yazılım kullanımı ile yazılıma duyulan ihtiyacın şiddetli olması arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Yani yazılıma duyulan ihtiyaç nispetinde korsan olarak kullanımı artmaktadır. Yazılım paylaşmanın bir sakıncasının olmadığı fikrinde olma ile yazılımların korsan kullanılması arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bu yazılımları paylaşanların aynı zamanda daha çok korsan olarak kullandıkları anlamına gelir. Ayrıca, korsan yazılım kullanımını hırsızlık olarak algılama ile korsan yazılım kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani, korsan yazılım kullananlar bunu bir tür hırsızlık olarak görmemektedirler.

Yazılım korsanlığı konusunda yapılacak diğer çalışmalarda insanları korsan yazılım kullanmaya iten global nedenler araştırılabilir. Ülkelerin genel ekonomik durumunun, insanların hayat standartlarının, küreselleşme nedeniyle fakir ülkelerin daha da fakirleştiği düşüncesiyle bu ülkelere karşı duyulan nefretin yazılım korsanlığında bir etken olup olmadığı incelenebilecek bazı konulardır.

Kaynaklar

- Clifford, M.K., J.H. Im, Software Piracy and Its Legal Implications, *Information & Management*, 31, 1997, 265-272.
- Donaldson, T., Values in Tension: Ethics Away from Home, *Harvard Business Review*, September-October, 1996, 48-62.
- Erez, M., P.C. Earley, *Culture, Self-identity, and Work*, Oxford University Press, New York, 1993.
- Ho. K., A Study Into the Problem of Software Piracy in Hong Kong and China. *MSc Dissertation*, London School of Economics and Political Sciences, London, 1996.
- Husted. Bryn W., The Impact of National Culture on Software Piracy, *Journal of Business Ethics*, 26, 2000, 197-211.
- Im, J.H., P.D. Van Epps, Software Piracy and Software Security Measures in Business Schools, *Information & Management*, 23(4), 1992, 193-204.
- Karon, P., Software Industry Groups Set Sail Against Pirates and Academe, *PC Week*, December 9, 1986, 62.
- Kowalski, S., H. Kowalski, Computer Ethics and Computer Abuse: A Study of Swedish and Canadian University Data Processing Students, *Information Age*, 12(4), 1990, 206-212.
- Loch. K.D., S. Conger, Evaluating Ethical Decision Making and Computer Use, *Communications of the ACM*, 39(7), 1996, 74-83.
- Mintzberg, H., *The Structuring of Organizations*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, 1979.
- Moshe. G., M. Vijay, Software Piracy: Estimation of Lost Sales and the Impact on Software Diffusion. *Journal of Marketing*, January, 1995, 29-37.
- Oz. E., The Attitude of Managers-to-be-towards Software Piracy. *OR/MS Today*, August, 1990, 24-26.
- Oz, E., Acceptable Protection of Software Intellectual Property: A Survey of Software Developers and Lawyers, *Information & Management*, 34, 1998, 161-173.
- Peace, A.G., Software Piracy and Computer Using Professionals: A Survey, *Journal of Computer Information Systems*, 37(3), 1997, 94-99.
- Phukan, S., G. Dhillon, Ethics and Information Technology Use: A Survey of US Based SMEs, *Information Management & Computer Security*, 8(5), 2000, 239-243.
- Rahim, M.M., A.H. Seyal, M.N. Rahman, Software Piracy Among Tertiary Students in Brunei Darussalam: An Empirical Study, *Australian Institute of Computer Ethics Conference*, July, 1999.
- Rahim, M.M., A.H. Seyal, M.N. Rahman, Software Piracy Among Computing Students: A Brunean Scenario: *Computer s & Education*, 32, 1999, 301-321.

- Rahim, M.M., M.N. Rahman. A.H. Seyal. Software Piracy Among Academics: An Empirical Study in Brunei Darussalam. *Information Management & Computer Security*, 8(1), 2000, 14-26.
- Shim, J. G. Taylor, Practicing Managers' Perception/Attitude Toward Illegal Software Copying. *OR/MS Today*, 16, 1989, 30-33.
- Simpson, P.M., D. Banerjee, C.L. Simpson, Softlifting: A Model of Motivating Factors, *Journal of Business Ethics*, 13, 1994, 431-438.
- Sims, R.R., H.K. Cheng, H. Teegen, Toward a Profile of Student Software Pirates, *Journal of Business Ethics*, 15, 1996, 839-849.
- Sixth Annual BSA Global Software Piracy Study, May 2001, www.bsa.org, Son Erişim Tarihi: 30.01.2002.
- Solomon, S.L., J.A. O'Brien, The Effects of Demographics Factors on Attitudes Toward Software Piracy, *Journal of Computer Information Systems*, 30(3), 1990, 40-46.
- Steidlmeier, P., The Moral Legitimacy of Intellectual Property Claims: American Business and Developing Country Perspectives, *Journal of Business Ethics*, 12, 1993, 157-164.
- Swinyard, W.R., H. Rinne, A.K. Kau, The Morality of Software Piracy: A Cross-cultural Analysis, *Journal of Business Ethics*, 9, 1990, 655-664.
- Taylor, G., J. Shim, A Comparative Examination of Attitudes Toward Software Piracy Among Business Professors and Executives, *Human Relations*, 46(4), 1993, 419-433.
- Triandis, H.C. Cross-Cultural Industrial and Organizational Psychology. in H.C. Triandis, M.D. Dunnette and L.M. Hough (eds), *Handbook of Industrial and Organizational Psychology* (2nd Ed., vol.4) (Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA). 1994, 103-172.
- Triandis, H.C, D.P.S. Bhawuk, Culture Theory and the Meaning of Relatedness, in P.C. Earley and M. Erez (eds), *New Perspectives on International Industrial/Organizational Psychology*, The New Lexington Press, San Francisco, CA, 1997, 13-52.
- Wickham, M., J. Plotnicki, S. Athey, A Survey of Faculty Attitudes Toward Personal Computer Software Copying, *The Journal of Computer Information Systems*, 22(4), 1992, 47-52.
- Williams, S.W., S.M. Ogletree, W. Woodburne, P. Raffeld, Gender Roles, Computer Attitudes, and Dyadic Computer Interaction: Performance in College Students, *Sex Roles and Journal of Research*, 5(3), 1994, 515-526.
- Wong, G., A. Kong, S. Ngai, A study of Unauthorized Software Copying Among Post Secondary Students in Hong Kong, *The Australian Computer Journal*, 22(4), 1990, 114-122.